

**RESTRUKTURYZACJA
REGIONALNYCH RYNKÓW PRACY**

GORZÓW WIELKOPOLSKI - SZCZECIN 1996

Urząd Wojewódzki w Gorzowie Wielkopolskim
Wydział Ekonomiki i Organizacji Gospodarki Żywnościowej
Akademii Rolniczej w Szczecinie

Instytut Badań Systemowych PAN, Oddział w Szczecinie

Wojewódzki Urząd Pracy w Gorzowie Wielkopolskim

Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa
O/T w Gorzowie Wielkopolskim

Międzynarodowa konferencja

RESTRUKTURYZACJA REGIONALNYCH RYNKÓW PRACY

Praca pod redakcją

prof. dr hab. *Bogdana Krawca*

Gorzów Wielkopolski - Szczecin 1996 r.

Zbiór referatów międzynarodowej konferencji naukowej
w Lubniewicach, która odbyła się w dniach 30-31 maja 1996 r.

Recenzent: prof. dr hab. **Paweł Żukowski**

Skład komputerowy: **Irena Moczulska**

43429 / I

Publikacja dofinansowana przez
Krajowy Urząd Pracy

ISBN 83-85847-36-7

KOMITET PROGRAMOWY

1. **Henryk ANTOSIAK**
Prezes Agencji Restrukturyzacji
i Modernizacji Rolnictwa, Warszawa
2. **Andrzej BĄCZKOWSKI**
Minister Pracy i Polityki Socjalnej
3. Prof. dr hab. **Ryszard BUDZIŃSKI**
Instytut Badań Systemowych PAN,
Kierownik Oddziału w Szczecinie
4. Prof. dr hab. **Zygmunt DOWGIAŁŁO**
Przewodniczący Komisji Organizacji
i Zarządzania Gospodarką
Żywnościową PAN, Oddział w Gdańsku
5. **Marlan ECKERT**
Wojewoda Zielonogórski
6. **Zbigniew FALIŃSKI**
Wojewoda Gorzowski - **przewodniczący**
7. **Roman JAGIELIŃSKI**
Wicepremier, Minister Rolnictwa
i Gospodarki Żywnościowej, Warszawa
8. **Aleksander ŁUCZAK**
Przewodniczący Komitetu
Badań Naukowych w Warszawie
9. Prof. dr hab. **Tadeusz MADEJ**
Uniwersytet Szczeciński
10. **Jerzy OLSZAK**
Wojewoda Piłski
11. **Andrzej PIŁAT**
Prezes Krajowego Urzędu Pracy, Warszawa
12. **Adam TAŃSKI**
Prezes Agencji Własności Rolnej
Skarbu Państwa, Warszawa

KOMITET ORGANIZACYJNY

Przewodniczący

Bogusław BIL

Wicewojewoda Gorzowski

Sekretarz naukowy

Prof. dr hab. **Bogdan KRAWIEC**

Instytut Badań Systemowych PAN,
Oddział w Szczecinie
Akademia Rolnicza w Szczecinie,

Kazimierz BŁASZCZYK

Dyrektor
Wojewódzkiego Urzędu Pracy
w Gorzowie Wielkopolskim

Jan RYDZANICZ

Dyrektor
Wydziału Rolnictwa
Urzędu Wojewódzkiego
w Gorzowie Wielkopolskim

Franciszek KUNCEWICZ

Agencja Własności Rolnej
Skarbu Państwa
O/T w Gorzowie Wielkopolskim
Prodziekan

Dr hab. **Marian MALICKI**

Wydziału Ekonomiki i Organizacji
Gospodarki Żywnościowej
Akademii Rolniczej w Szczecinie

Sekretarz

Alfreda WINNICKA

Instytut Badań Systemowych PAN,
Oddział w Szczecinie

Magda PALIWODA

Gabinet Wojewody Gorzowskiego

POSTAWY I OCZEKIWANIA BEZROBOTNYCH JAKO ISTOTNY WARUNEK SKUTECZNOŚCI W RESTRUKTURYZOWANIU REGIONALNYCH RYNKÓW PRACY W OBSZARZE DZIAŁALNOŚCI REJONOWEGO URZĘDU PRACY W MALBORKU WOJEWÓDZTWO ELBLĄSKIE

Stanisław Smoleński, Zygmunt Mietlewski, Krystyna Wiśniewska
Akademia Rolniczo-Techniczna w Olsztynie

1. Przesłanki podjęcia tematu i cel publikacji

Dokonująca się transformacja gospodarki polskiej zmierza w kierunku rozwiązań charakterystycznych dla gospodarki rynkowej, z koniecznym uwzględnianiem oczywistych różnic w zamożności oraz w kulturze pracy (uznawanych wartościach), istniejących we Wspólnocie Europejskiej (WE). Trzeba się więc będzie wreszcie oswoić z bezrobociem naturalnym i dokonać koniecznej modyfikacji aktualnego modelu opieki społecznej; osoba w wieku produkcyjnym, zdolna do świadczenia pracy a nie zamierzająca z własnej woli pracować, musi przejąć odpowiedzialność za własną egzystencję.

Wprowadzane rozwiązania adaptacyjne do standardów zarządzania zasobami pracy WE zwrócą w końcu uwagę pracodawców i reprezentantów pracobiorców na przydatność wykorzystywania w racjonalizowaniu gospodarki regionalnymi i subregionalnymi zasobami pracy czynników regulacyjnych zastosowanych w wykresie *Beggs'a*; rozmiary tzw. szarej strefy są wypadkową zatrudnienia, płacy realnej i zasobów pracy (pamiętamy o regulacji prawnej).

Przyjmując wymienione dwie przesłanki skoncentrowaliśmy naszą uwagę na gminnych rynkach pracy (a nie wojewódzkim czy regionalnym) na obszarze dotkniętym trwałym i wysokim bezrobociem strukturalnym, zmierzając do możliwie precyzyjnego ustalenia gminnych potencjalnych zasobów pracy. W skali gmin można bowiem (choć jeszcze nie w oparciu o aktualne i dostępne zbiory danych) ustalić, oprócz liczby osób zameldowanych w wieku produkcyjnym, zatrudnionych i wojskowych, również uczących się stacjonarnie, trwale i czasowo niezdolnych do pracy. W miarę realnie jawi się rozmiar potencjalnych zasobów pracy na gminnych rynkach pracy w ujęciu statycznym, a także - dynamicznym, z uwzględnieniem liczby pracujących w tzw. szarej strefie jako zawodowo czynnych. Znajomość rozmiarów tych zasobów i prawdopodobnych reakcji poszczególnych osób na określone bodźce (przede wszystkim płacę realną) składające do podjęcia pracy w ogóle, a legalnej w pierwszej kolejności, odgrywać powinna decydującą rolę w formułowaniu celów strategicznych, strategii ich osiągnięcia oraz przekładania na zadania operacyjne w ramach przyjętych strategii rozwoju gmin i województwa.

W niniejszej publikacji przedstawiamy syntezę wyników badań przeprowadzonych w IV kwartale 1995 r. na zlecenie Elbląskiej Agencji Rozwoju Regionalnego, Wojewódzkiego i Krajowego Urzędu Pracy na obszarze działalności Rejonowego Urzędu Pracy w Malborku, dotkniętym stałym i wysokim bezrobociem strukturalnym. Badane były źródłowe materiały statystyczne, dotyczące gminnych rynków pracy wg stanu na 30.09.1995 r. oraz postawy i oczekiwania pozostających bez pracy w dniu badań (I dekada grudnia 1995 r.), na dobranej losowo reprezentatywnej 5%-owej próbie rzeczywistej populacji, zmierzające do identyfikacji i oszacowania potencjalnych zasobów pracy jako istotnego zasobu opracowywania strategii rozwoju województwa elbląskiego do roku 2005. Wymie-

nione badania stanowiły fragment materiału pt. "Ocena zaawansowania procesów przemian własnościowych w gospodarce województwa elbląskiego" dla potrzeb Studium Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Elbląskiego i Strategii Rozwoju Gospodarczego Województwa, przeprowadzonych przez zespół pod kierownictwem prof. *Smoleńskiego*, stanowiącego kontynuację prowadzonych w okresie kwiecień 1994 r. - lipiec 1995 r. pod tym samym kierownictwem prac nad przygotowaniem "Regionalnego programu restrukturyzacji gospodarki i przeciwdziałania bezrobociu w 7 województwach Polski Północnej (elbląskie, koszalińskie, olsztyńskie, pilskie, słupskie, suwalskie i toruńskie) - założenia wyjściowe" wraz z załącznikami.

Celem publikacji jest zwrócenie uwagi decydentów i dystrybutorów potężnych środków finansowych na co najmniej dyskusyjne formy i metody dotychczasowego (włącznie z ostatnią modyfikacją ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu) rozwiązywania problemów bezrobocia w skali lokalnych i regionalnych rynków pracy oraz dostrzeżenia konieczności szacowania zasobów lokalnych (gminnych) jako podstawy ustalania zasobów wojewódzkich i regionalnych (międzywojewódzkich) rynków pracy. W skali gmin potencjalne zasoby pracy stanowią przecież wypadkową zachowań pracodawców oraz postaw i zachowań pracobiorców pozostających z różnych powodów bez pracy, na które w jednym i w drugim przypadku można oddziaływać.

2. Charakterystyka zastosowanej metody badawczej

Realizacja sformułowanego zadania wymagała zaprojektowania metody badawczej, złożonej z następujących trzech faz:

1. **faza I** - zaprojektowanie, zebranie i opracowanie źródłowych danych opisujących stan gminnych zasobów pracy wg stanu na 31.12.1994 r. (w przypadku ewidencji bezrobocia na 31.11.1995 r.),

w tym:

- liczby i struktury w wieku produkcyjnym,
 - liczby osób pracujących,
 - liczby osób zarejestrowanych bez pracy z prawem i bez prawa do zasiłku,
 - liczby osób bez zatrudnienia (trwała utrata zdolności do pracy, nauka, służba wojskowa, inne przyczyny nie podejmowania legalnej pracy),
- b) faza II - dobranie reprezentacyjnej próby (750 osób) spośród pozostających bez pracy z uprawnieniami i bez uprawnień do zasiłku dla bezrobotnych, przeprowadzenie wywiadów oraz opracowanie wyników w postaci kwantyfikacji zachowań respondentów na lokalnych rynkach pracy związanych z ich wolą podjęcia pracy i na jakich warunkach (próba sprawdzenia przydatności wykresu Beggs' a do warunków lokalnych rynków pracy w woj. elbląskim),
- c) faza III - szacowanie potencjalnych zasobów lokalnych rynków pracy do roku 2005 (potencjalne zasoby pracy oznaczają zasoby już uaktywnione i skłonne do uaktywnienia się na dowolny sygnał z otoczenia).

3. Synteza wyników badań

1. Co najmniej 2/3 respondentów mających prawo do pobierania zasiłku nie jest skłonna się uaktywnić dopóki uzyskuje jakiekolwiek zabezpieczenie socjalne (w ich przekonaniu, takim jest zasiłek dla bezrobotnych).
2. Z chwilą utraty prawa do pobierania zasiłku dla bezrobotnych prawie 1/3 respondentów, uprzednio pobierająca zasiłek, jest skłonna się uaktywnić.

3. Wśród respondentów bez prawa do zasiłku ok. 50% jest skłonne podjąć pracę; spośród pozostałych w tej grupie można spotkać osoby, które przy odpowiedniej motywacji byłyby skłonne się uaktywnić.
4. Ok. 22% respondentów stanowi zasoby "martwe" (czyżby tak kształtowało się bezrobocie naturalne?), których w ogóle nie interesuje praca mimo ich pełnej przydatności do podjęcia zatrudnienia.
5. Przyjmując, zgodnie z wykresem *Beggs'a*, że rozwiązywaniem problemów bezrobocia zainteresowani są:

- pracodawca,
- specjalistyczne służby publiczne (zatrudnienia, pomocy społecznej),
- i oczywiście pozostający bez pracy pracownicy,

opracowano równanie, którego przydatność zamierzamy zweryfikować w dalszych badaniach gminnych rynków pracy województwa elbląskiego, umożliwiające szacowanie potencjalnych zasobów na określonym rynku pracy.

$$Q_p = Q_1 \frac{Q_2}{3} + \frac{Q_3}{2} + \frac{Q_4}{2} \quad (1)$$

w którym:

- Q_p - potencjalne zasoby pracy,
- Q_1 - pracujący legalnie,
- Q_2 - zarejestrowani bezrobotni z prawem do zasiłku,
- Q_3 - zarejestrowani bezrobotni bez prawa do zasiłku,
- Q_4 - różnica między liczbą ludności w wieku produkcyjnym a sumą liczby legalnie pracujących i zarejestrowanych bez pracy z prawem i bez prawa do zasiłku

$$\frac{Q_p}{L_p} = V_p \quad (2)$$

w którym:

V_p - stopa wykorzystania potencjalnych zasobów pracy,
 L_p - liczba ludności w wieku produkcyjnym.

Porównując V_p ze wskaźnikiem bezrobocia strukturalnego - V_s , można oszacować rozmiary zasobów pracy nie wykorzystanych produkcyjnie na danym (lokalnym) rynku pracy, które w dodatku utrzymywane są bezpośrednio z budżetu państwa.

$$\frac{V_s}{V_p} = V_{mob} \quad (3)$$

w którym:

V_s - wskaźnik bezrobocia strukturalnego,
 V_{mob} - stopa mobilności zasobów pracy na rynku.

6. W roku 1995 (do 30.11. włącznie) w Malborskim Rejonowym Urzędzie pracy zarejestrowało się ponad 12,7 tys. osób, w tym 33% bez prawa do zasiłku, ale:

- po raz pierwszy - 28,5% z wymienionej liczby (w tym prawie 49% bez prawa do zasiłku);
- po raz drugi (powróciło) - 41,4% (ponad 27% bez prawa do zasiłku),
- po raz trzeci, czwarty i piąty - 30,1% (26% bez prawa do zasiłku);

po szczegółowej analizie okazało się, że ponad 32% "nowo rejestrowanych" z wymienionej liczby "krąży" między 6-miesięcznym okresem zatrudnienia i rocznym okresem pobierania zasiłku od roku 1990 i następnych; (licząca się w wydatkach z budżetu państwa - ponad 12% z tej zbiorowości "zarejestrowało" się już po raz piąty (!)

4. Zasoby gminnych rynków pracy w obszarze działania Rejonowego Urzędu Pracy w Malborku

Ponad 22% (powyżej 106 tys.) ludności województwa elbląskiego stanowi liczba mieszkańców z obszaru działalności Rejonowego Urzędu Pracy w Malborku; natomiast w obszarze objętym badaniami postaw i oczekiwań - ok. 18% ludności województwa i prawie 81% mieszkańców Malborszczyzny. Ludność w wieku produkcyjnym (62,4 tys.) stanowi 22% zasobów wojewódzkich ludności w wieku produkcyjnym, natomiast w obszarze objętym badaniami - prawie 18% ludności w wieku produkcyjnym województwa i prawie 47% mieszkańców w tym wieku w rejonie Malborka. Zatrudnionych było ponad 36% ludności mieszkającej w Malborku (22 tys.), bezrobotni (11,3 tys.) stanowili odpowiednio 18,2% ludności w wieku produkcyjnym; na obszarze objętym badaniami pracowało - 18,7 tys. (36,9% ludności) a bezrobotni liczyli - 9,2 tys. osób (18,2%).

Spośród legalnie pracujących ponad 61% (13,5 tys.) pracowało w sektorze publicznym, a na obszarze objętym badaniami - ponad 62,5% (11,7 tys.). W legalnym zatrudnieniu dominowało zatrudnienie w przemyśle zlokalizowanym w miastach. 73,5% legalnych miejsc pracy skoncentrowanych było w miastach, a na obszarze objętym badaniami - ponad 81%. Według Europejskiej Klasyfikacji Działalności (EKD) działalnością produkcyjną zajmowało się 24,6% legalnie pracujących (5,4 tys.), w tym prawie 68% w sektorze prywatnym; na obszarze objętym badaniami - 26,5% legalnie pracujących - identycznie w sektorze prywatnym.

Liczba zarejestrowanych osób bez pracy na obszarze działalności RUP w Malborku w okresie listopad 1994 r. - listopad 1995 r. oscylowała od 12,3 tys. do 12,7 tys. osób. Wśród bezrobotnych ok. 56% wg stanu na koniec listopada 1995 r. stanowiły kobiety (na koniec grudnia 1994 r.

- 51,4%) - jest to stała tendencja od początku rejestrowania bezrobocia. Absolwenci szkół ponadpodstawowych stanowili 5,3% rejestrowanych bezrobotnych, przy bezwzględnej dominacji szkół policealnych, średnich zawodowych, liceów ogólnokształcących; absolwenci szkół wyższych stanowili zaledwie 2% bezrobotnych absolwentów i 0,001% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Wyraźnie zmniejszyła się liczba zwolnionych z przyczyn zależnych od zakładu pracy (6,5%). Otóż 27,5% zarejestrowanych nie posiadało prawa do zasiłku, a 50% zarejestrowanych bezrobotnych mieszkało na wsi (5,8 tys.), przy czym istniejące miejsca pracy w 73,5% zlokalizowane były w miastach. Trzeba podkreślić, że w skali woj. elbląskiego większość miejsc pracy w przemyśle, ochronie zdrowia, transporcie i handlu skoncentrowana jest w 4-6 miastach. Bezrobotni do 24 lat stanowili 36,6% (4,5 tys.), a do 34 lat - 63,2% (7,8 tys.) rejestrowanych osób bez pracy. Według nowej klasyfikacji zawodów (zawód - zbiór zadań i obowiązków nałożonych na osobę; rodzaj kwalifikacji niezbędnych do odpowiedniego wykonywania tych zadań i obowiązków decyduje o zaliczeniu do określonego zawodu) wśród najczęściej wymienianych przez bezrobotnych 13 zawodów podawano "sprzedawcę w handlu detalicznym" i "bez zawodu". Ponad 31% zarejestrowanych stanowili długotrwale bezrobotni (spośród nich 57,6% liczyło do 34 lat, 63,5% stanowiły kobiety i 73,7% oświadczyło, że posiada wykształcenie zasadnicze, podstawowe i niepełne podstawowe). Ponad 18% osób bez pracy w ogóle nie było zatrudnionych przed rejestracją. Oferty pracy zgłaszane przez pracodawców oscylowały od 4,5 tys. miejsc pracy (w tym 62,6% miejsc pracy stałej) do końca listopada 1995 r. na obszarze działalności RUP w Malborku (woj. elbląskie odpowiednio: 1994 r. - 16,7 tys. ofert, w tym 4,6 tys. miejsc pracy stałej do 17,5 tys. ofert do końca listopada 1995 r., w tym 6,7 tys. miejsc pracy stałej). Na terenach objętych badaniami struktura pozostających bez pracy,

ale zarejestrowanych według płci, wieku, wykształcenia, okresu pozostawania bez pracy i zawodu kształtowała się podobnie jak w przypadku całej zbiorowości bezrobotnych zarejestrowanej w RUP. Badaniami postaw i oczekiwań objęliśmy pozostających bez pracy zarejestrowanych i poza rejestracją.

5. Badania postaw i oczekiwań osób pozostających bez pracy

Zarejestrowanych 9,2 tys. bezrobotnych na obszarze objętym badaniami stanowiło około 50% liczby osób legalnie zatrudnionych i około 32% mieszkańców w wieku produkcyjnym miast i gmin oraz gmin na tym obszarze. Zdecydowaliśmy się na objęcie badaniami 5% wylosowanej próby zarejestrowanych bezrobotnych (500 osób) i na 250-osobową populację pozostających bez pracy i nie zarejestrowanych jako bezrobotni. Po przeprowadzeniu badań odpowiedzi były skrupulatnie weryfikowane; niekompletnie wypełnione ankiety zostały odrzucone. Do opracowania zakwalifikowano 497 ankiet zarejestrowanych bezrobotnych i 204 ankiety nie zarejestrowanych pozostających bez pracy, łącznie 701 ankiet z 750-osobowej próby.

Prawie 58% badanej populacji stanowiły kobiety. Ponad 51% respondentów mieszkało w miastach. Powyżej 56% badanych nie przekroczyło 34 roku życia. Prawie 67% legitymowało się co najwyżej zasadniczym zawodowym wykształceniem (2,5% - wyższym). Powyżej 42% spośród ankietowanych nie założyło rodzin. Wśród źródeł utrzymania, obok podstawowych (zasiłek - 63%, renta - 4%, umowa-zlecenie - 13% i inne - 12%), zwracają uwagę inne (poza zasiłkiem i rentą) materialne źródła utrzymywania się pozostających bez pracy. Badanym zadano następujących siedem pytań:

1. Czy jest Pan(i) skłonny(a) przerwać pobieranie zasiłku i podjąć pracę za najniższe wynagrodzenie regulowane prawem?
2. Czy jest Pan(i) skłonny(a) przerwać pobieranie zasiłku pod warunkiem, że wynagrodzenie będzie wyższe od najniższego regulowanego prawem?
3. Czy jest Pan(i) w ogóle zainteresowany(a) podjęciem pracy?
4. Czy poszukiwał(a) Pan(i) pracy?
5. Czy wolał(a)by Pan(i) otrzymać propozycję pracy z urzędu pracy:
 - w trakcie otrzymywania zasiłku,
 - z chwilą utraty zasiłku,
 - w ogóle nie, gdyż z zasiłku korzysta Pan(i) bo się należy?
6. Czy ma Pan(i) świadomość tego, że posiadane kwalifikacje są niewystarczające, aby w obecnych realiach gospodarczych móc znaleźć pracę?
7. Czy jest Pan(i) skłonny(a) się przekwalifikować?

33% respondentów byłoby skłonnych przerwać pobieranie zasiłku i podjąć pracę za płacę minimalną (z prawem do zasiłku tylko - 29%).

Prawie 67% respondentów przerwałoby pobieranie zasiłku, gdyby wynagrodzenie za pracę było wyższe od najniższego regulowanego prawem.

Okolo 83% badanych jest zainteresowana podjęciem pracy, ale pod warunkiem, że otrzyma ją na czas nieokreślony (!) Spośród otrzymujących zasiłek ponad 17% jest zainteresowana pracą tylko na tyle, aby ponownie nabyć prawo do zasiłku. Spośród respondentów nie otrzymujących zasiłku 21% podjęłoby pracę, ale tylko po to, aby następnie przejść na zasiłek.

Według stwierdzeń respondentów prawie 73% spośród nich poszukiwało pracy; szczególnie aktywne były osoby bez prawa do zasiłku, które już pracowały (!).

Ponad 51% wolałoby otrzymać propozycję zatrudnienia z urzędu pracy jeszcze w trakcie pobierania zasiłku, prawie 38% - z chwilą utraty prawa do zasiłku, natomiast prawie 11% respondentów oświadczyło, że nie interesuje ich oferta pracy w trakcie trwania prawa do należnego zasiłku.

Tylko 67,5% spośród badanych uznało fakt posiadania niewystarczających kwalifikacji do znalezienia pracy; reszta oceniła swoje kwalifikacje za całkowicie wystarczające. Prawie 74% respondentów byłoby skłonnych podnieść własne kwalifikacje; reszta uznała przekwalifikowywanie się za zbędny wysiłek.

Z analizy wyników badań wynika, że bardziej aktywni są pozostający bez pracy, którzy już pracowali oraz mężczyźni mieszkający w mieście w przedziale wiekowym 25-34 lata i bez prawa do zasiłku. Zwraca uwagę wyraźnie podkreślane przekonanie znacznej części respondentów, iż pracę powinno się im oferować i stworzyć pewność jej utrzymania. Taki pogląd u ludzi, którzy jeszcze nie pracowali, a już zostali uznani za nieprzydatnych, zważywszy na ich przygotowanie zawodowe, można by ewentualnie zrozumieć. Musimy jednak sobie wyraźnie uświadomić, iż aktualnie przygotowujemy wchodzących na rynek pracy do zawodu bezrobotnego i restrukturyzację rynków pracy trzeba, naszym zdaniem, rozpocząć od restrukturyzacji oświaty i wyraźnego określenia statusu prawno-ekonomicznego nauczyciela; poza tym brakuje zdecydowania w rzeczywistych rozstrzygnięciach problemów bezrobocia.

6. Możliwości wykorzystania wyników badań w przygotowywaniu wojewódzkich strategii zarządzania zasobami pracy

Przedstawione wyniki badań posiadają określoną wartość poznawczą w odniesieniu do zachowań i oczekiwań pracobiorców. Nie oni jednak przesądzają o stanie i strukturze zatrudnienia; o tym decydują pracodawcy i prowadzona w kraju polityka gospodarcza. Nie dysponujemy

jeszcze wynikami badań na temat zamierzeń i oczekiwań pracodawców zatrudniających legalnie poniżej 5 pracowników i prowadzących działalność w oparciu o ustawę o działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 41 z 1988 r. z późniejszymi zmianami) przede wszystkim w handlu, przemyśle i budownictwie. Poza tym w skali poszczególnych gmin objętych badaniami występowało bardzo istotne, z punktu widzenia restrukturyzacji rynków pracy, zróżnicowanie liczby podmiotów gospodarczych od 1-2 do 60 w poszczególnych gminach i trudno oszacować zapotrzebowanie pracodawców. Na przykładzie RUP w Malborku oficjalnie jest ono stabilne na obecnym poziomie, ale przedstawiona płynność rejestrowania się bezrobotnych może wskazywać na realnie występujące nielegalne zatrudnienie; tezę tę mogą potwierdzić także "dziury" w gminnych bilansach zasobów pracy, sięgające 20-40% ludności w wieku produkcyjnym. Jeżeli posłużyć się wcześniej przedstawionym równaniem potencjalnych zasobów pracy to w obszarze działalności RUP w Malborku sięga ono 55% produkcyjnego wykorzystywania potencjalnych zasobów pracy. Informacja ta powinna być uwzględniana przy podejmowaniu decyzji o alokacji nakładów inwestycyjnych tworzących miejsca pracy.

7. Uwagi końcowe

Niezmiernie ważnym czynnikiem zwiększania szans poszukującym pracy bezrobotnych, powinno stać się uzupełnianie edukacji publicznej, starannie dobieranymi jednostkami edukacyjnymi, przygotowującymi do pracy na stanowiskach roboczych, a nie jak to czyni się dotychczas, do zawodu. Duże zakłady pracy (prowadziliśmy również badania w "regonowskich" przedsiębiorstwach woj. elbląskiego) prowadzą szkolenia na stanowiskach pracy; małych organizacji gospodarczych na to raczej nie stać, jeżeli zatrudniają legalnie.

Brak szans na wyegzekwowanie prawa, lokalne układy, mentalność ludzi i uznawane wartości, aktualne ubezpieczenia, podatki i edukacja to warunki brzegowe realnych możliwości restrukturyzacji rynków pracy na obszarach wysokiego i trwałego bezrobocia strukturalnego. Jak wynika np. z naszych badań, obecnie środki przepływają w skali województwa do bardziej rozwiniętych gospodarczo gmin, a gminy opóźnione w rozwoju nie skracają traconego dystansu poprzez utrwalanie "zawodu" bezrobotnego.

Na podstawie własnych doświadczeń oraz kontaktów i współpracy z pracodawcami proponujemy wdrożenie następujących modyfikacji do aktualnej regulacji prawnej zatrudniania i przeciwdziałania bezrobociu:

- a) przesunięcie części środków z zasiłków dla bezrobotnych na podwyższenie emerytur, z wyeliminowaniem możliwości dorabiania przez emerytów, a za pozostałe z tego tytułu środki, według innej regulacji prawnej, uaktywnić młodzież i pozostałych pozostających bez pracy;
- b) wyraźne oddzielenie zadań służb pracy od zadań służby Opieki Społecznej;
- c) wprowadzenie rozwiązania "im wyższe wynagrodzenie, tym niższe ubezpieczenie płaci pracodawca a wyższe podatki - pracobiorca" (szansa na ograniczenie "szarej strefy");
- d) wprowadzenie part time i wynagrodzenia wg stawki godzinowej, interesujących zarówno pracodawców, prowadzących działalność na podstawie ustawy o działalności gospodarczej na obszarach dotkniętych bezrobociem strukturalnym, jak i kobiety pozostające bez pracy;
- e) odróżnianie kredytu od pożyczki, przy rozpatrywaniu wniosków ubiegających się o pomoc finansową bezrobotnych na rozpoczęcie

bądź rozwinięcie działalności gospodarczej, wspieranej z Funduszu Pracy;

- f) zmianę formuły przyznawania kredytów z Funduszu Pracy dla bezrobotnych, na tworzenie nowych miejsc pracy, bez prawa do umorzenia, ale z możliwością spłaty dopiero po upływie roku bez kapitalizacji odsetek. Koszt pieniądza w czasie pokrywałoby umarzanie kredytów. Proponowane rozwiązanie umożliwiłoby rozwijanie działalności w pierwszym, najbardziej kapitałochłonnym okresie, tworząc w efekcie miejsca pracy, wnosząc umiarkowane podatki i nie powodując albo biernego oczekiwania na zasiłek, albo pobierania zasiłku i zatrudnianie się w tzw. szarej strefie.

IBS

43429 /
I

RESTRUKTURYZACJA REGIONALNYCH RYNKÓW PRACY

ISBN 83-85847-36-7